

GAZETA NARODOWA I OBCA

Sine ira & studio, quorum causas procul habeo.

C. TACIT.

Z WARSZAWY W SOBOTĘ DNIA 7. KWIETNIA ROKU 1792.

W dzień wielko-czwartkowy Król Jmć P. N. Miś: znajdował się na nabożeństwie w kolegiacie S. J., gdzie z rąk xięcia Prymasa przyjmował komunią wielkoczną. Nastąpił potem zwyczajny obrządek na pokojach umywania nóg dwunastu ubogim starcom, poczym N. Pan udał się do sali, gdzie Xiężniczka Zofia CZARTORYSKA Gen: Ziem Podol: zbierała jałmużnę dla ubogich. Młodzież, wdziek niewinny i skromność, więcej iefzcze tey Damie dodawały blasku, niż ubranie wspaniałe i guštu pełne. Prócz kleynotów, pereł i drogich kamieni, miała na szyi złoty łańcuch z medalem, który Matka bić dla niey kazała; na jedney stronie z napisem: *Solesque Patriae serenos, vere meo nituisse vidi*; na drugiey *Sophia CZARTORYSKA cum annum aetatis ageret XIII. matris dono tulit*. Kwesta zebrana uczyniła czerw: zł: 600.

List okólny J. K. Mci w Straży, do trybunałów i sądów ziemiańskich, przy otwarciu xiąg tychże z nowego prawa.

MY STANISŁAW AUGUST z BOŻEY ŁASKI
Y WOLI NARODU KRÓL POLSKI, WIELKI XIĄŻE LITEWSKI &c.

Do istotnego wolności dobra zmierzając stany zgromadzone w czynnościach seymu dzisiejszego, na pilnym baczeniu miały wielce znakomitą rządu krajowego część, zabezpieczającą osoby i majątki obywatelskie, a która wypływa z pilney, i równie dla wszystkich administrowaney sprawiedliwości sądowej.

Szczęśliwy każdy naród, gdzie ta slynie! i gdzie duch prawa pierwiastkowy, w ustanowieniu sądów nie był inny, iako powszechności całej, w towarzystwo zgromadzoney sprawić bezpieczeństwo i pewność własności, załlonić ją od krzywdy i przemocy: przeznaczając stróżów i dozorców, ku tym świętym społeczności obywatelskiej węzłom. Szczęśliwy! gdzie dozorce i stróże, nie pilnując swoiey wygody, ani mając za cel prywatnego upoważnienia, obracają na zaszczyt swoich prerogatyw i urzędów, to wszystko, co tylko ściaga się do ogólnego powszechności dobra.

Rządny naród! gdzie dostrzegłszy niektórych pomyłek, które się z czasem w początkowe wcisnąć mogły ustawy, przekonywa się o przyczynie onych, i wszelkich szuka sposobów, w skutecznym zaradzeniu zdrożnościom.

Znalazł te zaradzenia sposoby seym dzisiejszy, względem zabezpieczenia tey ważney całego rządu za-

fady, chcąc mieć sprawiedliwość sądową, i w opisie trybunałów, i pod tytułem sądów ziemiańskich, prawem ogólnym i jednakowym na cały kraj wymierzaną. Powiększył liczbę sędziów; tym równie przez sędziowicze wyroki nakazywania, iak obywatelom posłuszeństwa, określone prawem oznaczył granice: Onych na kompleta podzielił, i niechybne przeznaczył obowiązki: A serce nasze oycowskie, przywykłe z siebie samego dawać ofiarę, i pierwszy przykład; zawsze względnie na to wszystko, co trwałe, bezpieczne, i pewne kraju przynosi uszczęśliwienie, podało nam i w tey mierze pożądaną okoliczność chętnego zrzeczenia się, i poświęcenia oyczyzny dobru, prerogatywy Naszey Krolewskiej, gdy nie tylko wybor, ale i potwierdzenie, tych całość dobra publicznego piaśtuących i strzegących dozorców, w ręku narodu zostawiliśmy.

Przezacni obywatele! wolnym wyborem waszym, oznaczywszy w osobach dzisiejszych sędziów to zaufanie, którego spodziewacie się po ich cnocie, obywatelstwie, znajomości prawa, chęci i gorliwości onego wykonania; czuć musicie w sercach waszych ten słodki widok, że w krajach rzpltey sprawiedliwość zakwitnie: która, kiedy już łaskawym Niebios udziałem, na mocnych jest rzucona fundamentach, będzie niechybnie filną rządu narodu twierdzą, i źródłem szczęścia powszechnego.

Sędziowie, tym zaszczytzeni wyborem! oycowską naszą do was odezwą, oyczyzny miłością powołowaną, zagrzewamy was, do poświęcenia się z gruntu publiczney usłudze: iżbyście czułym, i nieodstępnyim urzędów swych sprawowaniem, zawdzięczyli braci waszym szacunek i wiarę, z ktoremi was w ufności, na też dostojęństwa wybrali, i wynieśli. Pomniycie, że czas urzędowania waszego, jest czasem przeyscia do posłuszeństwa równym sobie. Niech równie majątny i nuyuboższy, z iednostayną po szacunek sprawiedliwości przychodzi ufnością. Niech wyroki wasze, stołowne do prawa, oddalaia was od porozumienia własnego zysku, a tym sposobem zaśluzycie na to powszechnie mniemanie, że nie lud dla was, ale wy, jesteście dla ludu.

A gdy w czasie prawem przepisany, pouroczystym w obecności zgromadzonego obywatelstwa ogłoszeniu i przeczytaniu ustaw seymowych, do urzędowania waszego stołownych, a w aktach każdej *respective* kancelaryi już znajdujących się, tudzież po nakazaniu umieszczenia, na wstępie nowo otwierających się ksiąg waszych, tey naszey do was odezwy, zaczniecie swe sędziowskie obowiązki; przeświadczać nas o pilnym dopełnieniu onych będziecie, w nakazanych prawem raportach, ktorych regularne, i punktualne przesyłanie

Dd

zalecamy. Dan w Warszawie, dnia xix. miesiąca lutego, roku pańskiego M,DCC,XCII. Panowania Naszego XXVIII. Roku.

STANISŁAW AUGUST KRÓL.

Niżej podpisano MAŁACHOWSKI, minister pieczęci w Straży.

Uniwersał względem czopowego i szelężnego z miast stołowych, królewskich, i Duchownych.

KOMMISSYA SKARB: RZPLTEY OBOYGA NAR:

Wszem w obec i każdemu, komu o tym wiedzieć należy. W uskutecznieniu prawa seymu teraźniejszyego, *tytuł:* Porównanie gatunkow podatkow w koronie i W. X. Lit: przez uniwersał swoy pod dniem 20. mca zeszłego lutego: do W. X. Lit: wydany, zastrzegłszy, uczynić Urządzenie do miast stołowych królewskich, i duchownych prowincyi W. X. Lit:, co do podatku czopowego i szelężnego, ogłasza prawo 1775. roku, podatek czopowego i szelężnego w koronie ustanawiającego, w słowach: =

Gdy w krajach rzpltey zgromadzone wszelkiego rodzaju kłeski, konstytucyi 1768. podatek czopowego i szelężnego uchwalającej uskutecznienie zniszczyły; &c. &c.

Opis którego prawa do W. X. Lit: rozciągając, stanowi: iż opłata podatku czopowego i szelężnego ze wszystkich miast i miasteczek stołowych, królewskich, i duchownych W. X. Lit:, podług dopiero ogłoszonego prawa, na rzecz skarbu rzpltey należeć będzie od raty teraźniejszyey marcowey 1792. roku.

A dla doyscia i wymiarkowania wielości tego podatku, kommissya skarbu O. N., lustracyą do wszystkich miast królewskich, stołowych, i duchownych naznacza, i do sporządzenia takowey lustracyi według powyższego opisu prześwietne kommissye cywilno-wojskowe W. X. Lit. obowiązuje. Które to Prześ: kommissye porządkowe, każda *respective* do swego województwa, lub powiatu osoby z pomiędzy siebie na lustratorów, sposobem w prawie seymu teraźniejszyego, *tytuł:* = Dopelnienie lustracyi dymow. = przepisany, nieodwłocznie po odebraniu niniejszego uniwersału, wybiorą, lub też czynność niniejszey lustracyi, lustratorom do obrachowania komisnow w miastach W. X. Lit: wyznaczyć się mianym, polecą; a wyznaczeni lustratorowie wykonawszy w kommissyach cyw: woysk: przysięgę na rotę: = „iż przy powierzoney mi lustracyi osobiście, a nie przez inne osoby, rejestra, karby, i wszelkie dowody, jakie tylko do wyciągnięcia ilości trunkow, opłacie podatku czopowego i szelężnego podpadających złożone będą, i o jakich dowiedzieć się będę mógł, wyexaminuję, i polecę, na mi czynność, podług przepisu uniwersału kommissyi skarbu rzpltey O. N., nikomu nie folgując, przyjaźnią lub nienawiścią nieuwodząc się, dopełnię, podarunkow żadnych, ani przed, ani pod czas, ani też po lustracyi przysięgać nie będę, i taryffę sprawiedliwą ułożę.” = Do każdego miasta i miasteczka stołowego królewskiego, i duchownego, wydziałem sobie od Prześw: kommissyow cyw: woysk: podanego, na grunt zjadą. Tamże nayprzód rejestr wszystkich bez wyłączenia, w których się piwa robią browarow, oraz austeryow, i domow, do których piwa z innych miast, miasteczek, lub wsiow nawożą, tudzież gorzałki, i miody szynkuia, oddzielnie każdej

juryzdykcyi mieyskiej, dworskiej, starościńskiej, woytowskiej, plebańskiej, klasztorowych, i innych udzielnych posessyie mających, na wzór tabelli *Nro imo.* spiszą.

Takowych zaś browarow, austeryow, mieszkań, i domow w mieście, i na gruntach mieyskich fytuowanym właścicielom, posessorom, lub ich dyspozytorom, a klasztorom przez przełożonego, lub dyspozycyą browarow mającego, rejestra wszelkiego wyrobku, oraz przywozu piwa dubeltowego, i ordynaryinego, niczyjey nie wyłączając konsumpcyi, oraz wyszynku gorzałek gdańskich, alembikowey, i ordynaryiney, tudzież wyszynku miodow wszelkich, malinniku, wiszniaku, lipcu, z wyrażeniem wziętych za sprzedaż tychże pieniędzy, z lat trzech *immediate* zeszłych po sobie idących, a gdzie nie będzie można, to z dwóch, a gdzie ani z dwóch, tedy koniecznie zjednego roku, z raptularzow, czyli karbow na wzór tabelli *Nro 2do.* spisać, spisane przed sobą złożyć nakazą. Złożone rejestra zweryfikuią, rzetelności tychże przez indagacyą dochodzić będą, a po dopełnionych indagacyi i weryfikacyi, przysięgi od podających rejestra na rotę: = „Jako rejestra podane, są rzetelne, a z wyszynku i przywozu piwa, a wyszynku gorzałek i miodow, nic na uszczerbek skarbu rzpltey w podatku czopowego nie jest utajone; = odbiorą. Z takowych tedy rejestrów zaprzyśiężonych, taryffę wyrobku i wyszynku trunkow z wyrachowaniem należytości podatku czopowego i szelężnego, podług prawa, to jest: rachuiąc od garca piwa dubeltowego groszy miedzianych dwa, od ordynaryinego grosz miedziany jeden, od garca wodki gdańskiej groszy miedzianych dwadzieścia cztery, od garca wodki alembikowey groszy ośmnaście, od garca wodki ordynaryiney groszy dwanaście, od miodow zaś wszelkich, wiszniakow, malinnikow, lipcu, dzieśiątą część wziętych za sprzedaż tychże pieniędzy, uformuią, a to na wzór tabelli *Nro 3tio.*

Ze zaś garniec w koronie prawem 1764. opisany, od którego opłata czopowego ustanowiona, większym jest od garca kommissyinego w W. X. Lit. używanego, i z uczynionego doświadczenia okazuje się: iż jeden garniec koronny pięć kwart i 3cia część kwarty miary litewskiej w sobie zawiera; zaczem kommissya rzpltey skarbu O. N. wymierzaiać sprawiedliwość, i aby w podatku czopowym obywatele miast W. X. Lit. uciążonemi nie byli, załącza przy niniejszym uniwersale *sub Nro 4to.* tabellę wyrachowania garcy litewskich na koronne, w sobie zawierającą, mieć chcąc, aby lustratorowie wyznaczeni, formuiąc taryffę wyrobku i wyszynku trunkow, wielość garcy litewskich na koronne garce redukowali, a dopiero od redukowanych garcy, należytość podatku czopowego i szelężnego, podług nakazu prawa niniejszym uniwersałem ogłoszonego, likwidowali.

Tym sposobem sporządzić miane lustracye, aby w przeciągu dwu-miesięcznym, to jest: do dnia piętnastego maja roku teraźniejszyego ukończonemi, i do kommissyi skarbu O. N., naydaley *ultimis maji* odesłanemi zostały, prześwietne kommissye porządkowe cywilno-wojskowe oblige.

Spodziewa się kommissya, że prześwietne kommissye porządkowe cyw: woysk: dawszy dowody tyłu prac i trudow dla dobra oyczyny podjętych, niniejszą posługę publiczną na mocy prawa onym poleconą dopełnią, a wdzięczność narodu będzie pracy ich nadgroda.

(Reszta potym.)

Kasztelania Czarniechowska po dobrowolnym złożeniu xięcia Janusza Swiatopelk Czertwertyńskiego, Xciu Felicyanowi Swiatopelk Czertwertyńskiemu, kawalerowi orderu orla białego.

Kasztelania Bydgoska po śmierci JP. Ignacego Kościelskiego, JP. Ignacemu Zakrzewskiemu staroście Radziejowskiemu posłowi na sejm z województwa Brzeskiego Kujawskiego.

Skarbnikostwo powiatu Inowłodzkiego podobrowolnym złożeniu JP. Ignacego Szamowskiego, JP. Antoniemu Szamowskiemu są konferowane.

Z Wiednia dnia 24. marca. W przeszły czwartek arcy-xiężna Marya Tereza z małżonkiem swym xięciem Antonim Saskim przybyli z Drezna do tutejszej stolicy. — Wnoszą tu, iż generał *Bischofswerder* na końcu tego miesiąca do Berlina wyjedzie. Kuryerowie z Wiednia do Berlina, i nawzajem często przejeżdżają się, nazywając harmonia panuje tak między dwoma dworami, jako też między ich ministrami. — Poseł *Turecki* posłał dwa bardzo piękne ogiery arabskie w podarunku xięciu *de Kaunitz*, i xięciu *de Colloredo*; konie te ozdobione były najwspanialszym siadzeniem z rzędami złotymi; podkanclerzy hrabia *Kobenl*, otrzymał także w podarunku arabskiego konia; P. *Spielman*, i innym sekretarzom dostały się bogate tureckie materye. Wiele dystrygowanych osób oddając wizytę temu posłowi, prosiły go, aby słyszeć mogły koncert na instrumentach tureckich; *Radib Effendi* odpowiedział, iż w czasie powszechnego smutku, nie przystoi słuchać tak pięknej muzyki, jak jest turecka. Minister ten zabawia się teraz kupowaniem rozmaitych kopersztychów, chce także złożyć sobie bibliotekę z książek o polityce traktujących.

Z Parmy d. 4. Marca. W przeszłą sobotę to jest d. 26. lutego ogłoszono na dworze naszym maryaż infantki *Karoliny Terezy* z xięciem *Maxymilianem Saskim* bratem Elektora; z tej okoliczności była gala u dworu, wszyscy zagraniczni ministrowie, i przytomne państwo składali xiężatom powinśzowania swoje, wieczorem miało oświecone być.

Z Gibraltaru d. 12. lutego. Cesarz marokański w krwawey bitwie zniósł zupełnie wojsko brata swego, i one rozproszył. Zwyciężony xiążę chciał uciekać na miejsce święte, ale i z tamąd uchodzić musiał; przedniejszy wodzowie wojska pobitego, dostali się w niewolę z 6,000. talarów i 30. armatami, po czym cesarz wiażd tryumfalny do Maroku odprawił. Wojsko rokoszantów składało się z 10,000. ludzi, z których 2,500. na miejscu zostało. Cesarz w wojsku swoim miał 400. zabitych, i 700. rannych. Sam w swojej osobie przywoził walczącym, i zaraz na początku bitwy, został z muszketu postrzelony; rana ta nie wstrzymała go atoli od popierania potyczki jak najsilniej, lubo silny znalazł odpor w artylleryi, którą hiszpani kommandowali: zwycięstwo to, nieprzyjemne dla hiszpanów na brzegach afryki sprowadzi skutki, cesarz postanowił do wszystkich ich osad szturmować.

Z Lizbony d. 23. lutego. Zdrowie królowy w najsmutniejszy znajduje się stanie, choroba zaczęła się od febry, i doktorowie podług tutejszego zwyczaju, trzy razy jej krew puścili, po czym J. K. Młc zupełnie rozum straciła, 18. doktorów dwa razy na dzień kła-

dała rady nad tą chorobą, nakazane oraz codzienne processy i supplikacye; co moment oczekujemy tu sławnego doktora *Willisa* z Anglii. Xiążę *Brazylii* obiał najwyższe rządy nad królestwem.

Z Londynu d. 20. Marca. Parlament Angielski.

Lord *Coventry* zaprosił lordów, aby przytomni byli na sefii izby wyższej, gdyż ma przyczynę uskarżania się o złamanie praw i przywilejów swoich: opowiadał więc, iż pewien P. *Cooksey* domagał się u niego o patent officerski w milicyi *Worcester*, Lord *Coventry* jako rządca hrabstwa tego, zlecił deputacyi wyexaminowanie memoriału, i odebrałszy od niej odpowiedź, iż dla wielu przyczyn być to nie mogło, dał o tym wiedzieć ocy młodego Pana *Cooksey*, od którego wkrótce odebrał list z *Lozan* datowany, w którym obwinia lorda w grubych wyrazach o szalbierstwo i kłamstwo; dodaje, iż jedynie żądał patentu officersa, żeby z większą dystrykcyą mógł wojażować. Co się zaś tyczy opłaty, ta nie mogła być trudnością dla młodzieńca spodziewającego się mieć 1,500. funt: szterl: intraty. Lord *Coventry* nie mógł sam czytać listu tego dla zbyt obrazliwych wyrazów, czytał go sekretarz publicznie, a na podpisie te słowa były: = WMPana nieprzyjaciela *Rychard Cooksey*. Xiążę *de Montrose* wniosł, aby po oskarżonego posłać officyalistę zwanego *Serjeant at arms* dla przytrzymania go; zgodzono się na ten wniosek, i officyalista pocztą zaraz wybiegł dla ukutecznienia rozkazu; po drodze zatrzymał się w austeryi, gdzie zastał kilku młodzieży siadać mających do stołu, i dowiedział się, iż pomiędzy nimi znajdował się ten, którego szukał; zaprosił go więc z sobą do pojazdu, i do Londynu przywiozł. Na dniu wczorajszym *serjeant at arms* stanął u krated izby wyższej, i doniósł, iż P. *Cooksey* jest już umieszczony w bezpiecznym miejscu. Lord *Landerdale* prosił, aby sąd odłożyć można do poniedziałku, gdyż obwiniony papiery swe do obrony zostawił w *Winchester*. Zgodzono się. — W izbie niższej nic ważnego nie zaszło.

Dziś przybył statek pocztowy z *Lizbony*, 9. dni tylko w drodze będący, i przywiozł smutną wiadomość, iż królowa w najokropniejszy popadła szaleństwo, ustawiczne rzucania się tak iey siły osłabiły, iż spodziewała się, że wkrótce zgon mękom iey koniec przyniesie.

Z wyspy Duńskiej *St. Croix* donoszą, iż tam obfite deszcze spadły, i obietnią zbiór cukru iak naysplenniejszy.

Z Coblencz d. 19. marca. Za 10. dni oczekują tu powrotu xięcia *de Nassau* z *Peterzburga*, z pomyślnemi dla xiążąt wiadomościami. Wyniesienie hrabi *d'Aranda* w Madrycie na pierwszego ministra, powiększa nadzieie francuzów; wiadomo jest, iż hrabia ten wielce jest przywiązany do domu *Burbońskiego*, przeciwnie zaś P. *Florida Blanca* chciał króla swego odwieść od paktu familii, i złączyć go z Anglią, co nie pomału przyczyniło się do zguby iego.

Z Bruxelli d. 21. marca. Dnia 17. przybiegł tu kuryer z Wiednia z potwierdzeniem najwyższych rządów królewicom Ichmciom. — Organista zwany *Flamenny* wtrącony został do więzienia za to, iż rozrzucił pisma podniecające do buntu przeciw domowi *austryackiemu*,
Dd 2

Z Paryża dnia 20. marca.

Zgromadzenie Narodowe Prawodawcze.

Na sefii d. 12. PP. *Guadet*, *Lacroix* i *Monteau* za-
noszą skargi na P. *Duport* ministra sprawiedliwości. Te
odessano do deputacji prawodawczej, która jutro rela-
cją w tej mierze złoży. Minister sprawiedliwości sta-
wa w izbie i żąda, ażeby mu wolno było zaraz odpowie-
dzieć na wymienione skargi. Zalecono deputacji pra-
wodawczej uwiadomić ministra o wszelkich oskarżeniach
przeciw niemu uczynionych. — P. *Condorcet* czyta rzecz
o sposobach dzwignienia kredytu publicznego, którą
drukować kazano. — Tegoż dnia na sefii wieczornej,
roztrząsano środki przywrócenia spokoyności w mia-
stach *Arles*, *Mende*, *Villefort* i powiatach okolicznych, w
których arystokraci znaczną przemoc mają.

Na sefii d. 13. Po długim roztrząsaniu o roz-
ruchach w mieście *Arles*, uchwalono: iż administracja
departamentu *des bouches du Rhône*, powiatu *d'Arles*, pre-
zydent i municypalność tegoż miasta, staną u kraty Z.
N. dnia 1. kwietnia, dla sprawienia się z zarzutów uczy-
nionych przeciwko nim. — Minister wojenny żąda przy-
spieżenia dekretów wojskowych. — Minister sprawiedli-
wości tłumaczy się z oskarżeń na niego wniesionych.
Dowody jego odessano do deputacji prawodawczej.

Na sefii d. 14. P. *Brissot* czyta redakcją dekre-
tu oskarżającego Pana *de Lessart*. Ta przyjęta. — Za wnio-
skiem tegoż, po długich sporach uchwalono, iż władza
wykonawcza złoży w deputacji dyplomatycznej, całą
korrespondencją zagraniczną z rozmaitemi mocarstwami
od dnia 1. maja 1789. do dnia dzisiejszego.

Na sefii d. 15. P. *Tardiveau* imieniem *kommissji*
dwunastu podaje poprzednicze środki dla przywrócenia
spokoyności w niektórych departamentach. Te przyję-
to. — Dokończono urządzenia nowych administracji w
powiatach *Vaucluse* i *Lozeze*.

Na sefii d. 16. P. *Dumourier* nowy minister inte-
ressów zagranicznych, oznajmuje listownie o nominacji
swojej. — P. *Cambon* czyta listy donoszące o szerszą się
rozruchach w części południowej francji, zwłaszcza w
miastach *Arles*, *Avignon*, *Carpentras*, *Meude* &c. Odessano
do *kommissji dwunastu*. — W dalszym roztrząsaniu materji
o organizacji nowych powiatów *de Vaucluse* i *Lozeze*, P.
Vassal wnosi: ażeby względem zbrojstw i scen okro-
pnych popełnionych w *Avenionie*, zbrojcy tamże w wię-
zieniu osadzeni, i na karę sprawiedliwą oczekujący uwol-
nieni zostali, i amnestya powszechna ogłoszona była.
PP. *Fleisselles*, *Vaublanc*, *Girardin*, *Dumas* i wielu innych
rozsądnych posłów, opierają się temu nagłemu wniesie-
niu; uważają, iż uwolnienie złoczyńców przez ciało pra-
wodawcze, byłoby przywłaszczeniem władzy sądowi-
czej, rozpuściłoby zupełnie pozostające słabe więzy
posłuszeństwa, zapewniając niekarność zbrojcom i gwał-
cielowi prawa. Po długiej wrzawie, po żywych spo-
rach, odłożono decyzję do poniedziałku.

Na sefii d. 17. P. *Lacroix* wnosi: ażeby wexle,
akeye indyjskie wschodnie &c. podlegały zarejestrowaniu i
podatkowej opłacie. Mowę i projekt jego drukować
kazano. — P. *Lobjoy* chce, ażeby za każdą rek wizycją de-
putacji dyplomatycznej, minister interessów zagrani-
cznych obowiązany był złożyć w niej wszelkie papie-
ry, i korrespondencje, których komunikacji żądać
będzie. — PP. *Dumourier* i *Lacoste* nowi ministrowie sta-
wiają w izbie, pierwszy dla słabości głosu mówić nie mo-

że, i sekretarz krótką mowę jego czyta. Przyrzeka w
niej otwartość i prawdę w negocjacjach politycznych,
Drugi mówi, iż kochał wolność, nim się ta jeszcze we
Francji urodziła; iż król mianując ich ministrami, oka-
zał jawnie przywiązanie dla konstytucji, i że odtąd wszy-
stkie władze, jednym krokiem postępować i jednym cia-
łem będą.

Na sefii d. 18. P. *Debry* imieniem deputacji oświe-
cenia publicznego, wnosi na pamiątkę zamordowanego
prezydenta municypalności w *Etampes*, projekt, który
przyjęty w następujących słowach: imo. będzie wyta-
wiona kosztem narodu na rynku w *Etampes* piramida troy-
graniasta, na jednej jej stronie napisane będą te słowa:
Wilhelm Simonneau obrany prezydentem w Etampes dnia... zmarły
d. 3. marca 1792. na drugiej stronie: *Zycie moje jest wasze, mo-
żecie mię zabić, ale nie opuścisz miejsca mojego, prawo tego mi*
nie dozwala; (słowa które *Simonneau* przed śmiercią wy-
rzekł) na trzeciej stronie: *Narod Francuzki*
pamiętkę urzędnika ludu, który skonął dla prawa. — Mini-
ster wojenny oznajmuje, iż król kazał powiększyć si-
łę zbrojną w departamentach południowych, dla
przywrócenia w nich spokoyności i porządku: tudzież
iż gwardya płatna króla wykonawszy przysięgę nazna-
czoną przed municypalnością, służbę swoją u króla zaczęła. — Pan
Potin Vauvineux stał u kraty, przekłada szczegóły ustanowienia
banku swojego, w którym pieniądze gotowe za asygnaty, bez
straty wymienione są; żąda, ażeby wyznaczono *kommissarzy* dla
doglądania tego banku, składa 50,000. liwrow w asygnatach do
spalenia, obiecuje ich więcej w przyszłym tygodniu. Klaskano, o-
fiarowano P. *Vauvineux* honory sefii, i mowę jego drukować
kazano.

Na sefii d. 19. Po długiej wrzawie z żalem i strapieniem
wszystkich ludzi rozsądnych, uchwalono: iż okrutnym mordercom,
którzy w dniach 16. i 17. października tyle zbrojstw w *Avenionie*
popełnili, przebaczenie i wolność darowane będą.

Listy z *St. Domingo* donoszą o dalszym ciągu roz-
ruchów, które już do południowej i wschodniej części
tej nieszczęśliwej wyspy przeniosły się. — Chwalą tu
nowego ministra P. *Dumourier*, iako zasłużonego i rozsą-
dnego człowieka. — P. *Duport* minister sprawiedliwości
urząd swój złożył; na miejsce jego równie iak i Pana
Cahier jeszcze nikt nie wyznaczony. — P. *Tarbé* minister
skarbowy także podziękował, lecz król dymisji jego
dotąd nie przyjął. — Jakobini teraz w całym rozkładzie
rządu przewodzą. — Pogłoska tu jest powszechna, iż król
przed kilką dniami, chciał koronę złożyć, i proklama-
cja względem tego gotowa była. Odwiedziony został
prośbami P. *de Lessart*, i to podobno ściągnęło mu oskarże-
nie P. *Brissot* i podróż do *Orléans*. — Król przy instalacji
nowej gwardji swojej, miał czułe mowy do niej, tu-
dzież do gwardji narodowej paryzkiej. — Officerowie
gwardji króla, noszą żalobę dworską po cesarzu, po-
stłwo jednak kilku przymusiło zdjąć florę, a jednemu o-
pierającemu się złamało szpadę, i ledwie gwardya naro-
dowa uratowała go. — Miasto *Paryż* ma 39. millionów li-
wrow długu, z tych jednak większa część przed rewolu-
cją zaciągnięta była. — Z ratusza zdjęto dawny napis
Sub Ludovico magno, felicitas orbis &c, a zawieszono *Publi-
cité & responsabilité sont garde du peuple.* Jawność i odpo-
wiedzialność są strażą ludu. Imie *hotel de ville* przemie-
nione w *maison commune*, czyli dom polspolity. — Patryoci
noszą tu powszechnie czapki czerwone, kobiety także
zaczynają także czapki bez żadnej inżey ozdoby nosić.

GAZETY NARODOWEY I OBCEY.

z WARSZAWY DNIA 7. KWIETNIA ROKU 1792.

Dalszy ciąg deklaracji o sądach trybunałskich w Wielkim X. Litt: prawo uchwalone na sejsyi dnia 30. Marca R. 1792.

Sprawy po dekretych determinacyjnych trybunałskich, gdy odładzone zostaną przez sąd ziemiański, i wywołane przez appellacyą do trybunału, należeć będą do izby repartycyą zajmującej tę, w której sąd ziemiański dekret appellowany składał się. Sprawy z rejestrów ordynaryjnych taktowych, których dotąd wpisy na obie przenosiły się repartycy, jeżeli były zajęte procederem, mają należeć do tej repartycy, na izby podzielonej, na której ostatni dekret zapadł; a jeżeli były procederem nie zajęte, choćby wpisy znajdowały się stare, mają należeć do tej repartycy i izby, do której należy miejsce czynku. Nie będzie zatym nikomu się godziło pod żadnym pretextem, ani z dawnych wpisów repartycy niewłaściwej, umieszczonych w rejestrach spraw utrzymywać, ani extra regestrum wpisanych popierać, ani na nowo żadnych wpisów przeciw temu porządkowi wynosić, a ktoby mimo ten porządek, albo do niewłaściwego rejestru wpisał się, lub niewłaściwą sprawę trybunałowi w rejestrach trybunałskich utrzymywał, za przywołaniem aktoratu sąd tentował, lub też z przestąpieniem tego porządku stronę kondemnował, winien zostanie kar ewokacyjnych, za każde tego porządku przestąpienie, to jest: sześciu niedziel więzy, sta kop, i zwrotu expensów prawnych, stronie pociągniętej, czego trybunał tak w oddzielnych izbach, iako też *in pleno* dostrzegać, a w przewinieniu karami ewokacyjnymi przy zwrocie sprawy bądź do właściwego sądu, bądź do właściwych rejestrów stronę zawińającą karać obowiązany. Każdemu wolno będzie łączyć swe aktoraty z rejestrów bądź extraordinaryjnych, bądź ordynaryjnych taktowych, do rejestrów appellacyjnych z iedności sprawy, przeciwnie jednak z rejestrów appellacyjnych i innych, do taktowych łączyć nie wolno, pod nieważnością dekretów, i karą na tentujących w konstytucyi 1784. roku opisaną. Trybunały nadto, iako tego porządku pilnie dostrzegać obowiązane, tak żadney do siebie nienależącej sprawy przypuszczać ani rozstrządać sprawy appellowane, w kategorye nie appellowane wdawać się, żadney mocy mieć nie będą.

Objaśnienie procedencyi.

Ponieważ spor o procedencyą mowienia w sprawie wiele zajmował czasu, zabiegając temu stanowiąmy: iż strona od dekretu pierwszej instancyi appellująca, iako strona powodowa najprzód winna będzie pro-

duktem usprawiedliwiać powody swojego appellowania, przez dowody sprawę samą usprawiedliwiające, a strona kontentująca się dekretem, na to odpowiadać powinna przez wzajemny produkt, i wzajemnie tym porządkiem repliki odbywać się mają. W sprawach zaś przez obie strony bądź w całości, bądź w kategoryach i punktach zaappellowanych, porządek w trybunale mowienia i postępowania, ten sam ma być zachowany, iaki był na sądzie pierwszej instancyi, od którego appellowano.

Objaśnienie odpowiedzialności urzędników w trybunale z rejestrów officii.

Szukając fundamentów tych, na którychby sprawiedliwość oparta trwale kwitnąć i wzrość swoy brać mogła, gdyśmy już przeznaczyli odpowiedzialność w trybunale urzędnikom *ex judicato* & *ex gesto officio* przez ustawę ordynacyi o trybunale, a nie upatrując innego środka w dogodzeniu sprawiedliwości nad objaśnienie i przeniesienie ogólnych wyrazów prawa na szczególne onego urzędnika, z tego względu, my król, za zgodą stanów seymujących, w czym *ex judicato* & *ex gesto officio* urzędy odpowiadać mają, tak postanawiamy:

Co do odpowiedzialności ex judicato.

1mo. Jeżeliby sąd pierwszej instancyi po dekretych swoim finalnym, appellacyi, której prawa dozwalaia, wyrokiem swym zbronił. 2do. Jeżeliby po promulgacie dekretu swojego, tenże sąd wyrok swoy przeformował. 3tio. Jeżeliby po dekretych swym zaappellowanym sąd pierwszej instancyi sprawie tej, w której prawo appellacyi dopuszcza, wyrokiem swym wykonanie przysięgi nakazywał, zaprzysięgać dozwalał, lub oney słucał.

Co do odpowiedzialności ex gesto officio.

1mo. Jeżeliby sędzia ziemiański na odprawowanie sądów ziemiańskich i kommissarz cywil: wojskowy na czas swojej kadencji nie zjechał, i przez cały ciąg swojego kompletu niezajmował się, a tego ani chorobą przez przysięgę, ani legalnością przez dowody nie usprawiedliwił; 2do. Jeżeliby sąd ziemiański porządku rejestrów w przywoływaniu i sadzeniu z niego spraw nie zachował. 3tio. Jeżeliby urzędnik dekret exekwujący na exekucyi dekretów nie wedle prawa zachował się, przez coby z obowiązków urzędowania swojego wykroczył. 4to. Jeżeliby sędzia o korupcyą był przekonany. 5to. Jeżeliby przed udecydowaniem całkowitej sprawy, i przed podpisaniem sentencyonarza z namowy wychodził, lub do namowy kogo wprowadzał. 6to. Jeżeliby komplet

sądowy umyślnie niebytnością swą zerwał, lub na ten koniec zerwania kompletu z koła wyszedł. 7mo. Jeżeliby zagajający urzędnik seymik, i cenfrowie wedle opisu prawa o seymikach położonego nie zachowali się, lub onże przestąpili. 8vo. Jeżeliby kommissarze cywilno-wojskowi z pewney wiadomości niepossejfonatów, a zatym od seymikowania wyłączonych do księgi ziemiańskiej przeciw prawu wprowadzili, lub gdyby opuśczonego possejfonata do księgi ziemiańskiej wpisać niechcieli, albo na uszkodzenie czyie iednym datę prawa, possejfią stanowiącego wymieniali, innym possejfią nie legalną przez parcyalność zapisywali. 9no. Jeżeliby possejfonata iednego podatek opłacającego, i opłatę kwitem dowodzącego, albo i całą okolicę szlachty wpisując do księgi ziemiańskiej opuścili, lub nie właściwym nazwiskiem zapisali, a to *male fide* czynili na uszkodzenie. 10mo. Jeżeliby kommissarze cywilno-wojskowi w sprawy władzy swoiey niepowierzone wdawali się, a w tych rodzajach wymienionych przestępstw, ieżliby rozpiłem nie usprawiedliwili się. Za wymienione i wyszczególnione *ex judicato* & *ex gesto officio* wykroczenia sędzieja kommissarz, i każdy urząd pierwfzey instancyi w trybunale do odpowiedzialności obowiązany, ieżliby pewnemi i jasnemi dowodami przekonany postępkami prawa został; ma być karany *ex judicato*, iako to: za wykroczenie w pierwfzym i trzecim punktach, ieżli w sprawie cywilney, na niedziel sześć wieży cywilney, i zwrot expensow z tey okazji łożonych wskazany być ma. Jeżeli w sprawie kryminalney, kara wieży fundowey półroka. Za przestępstwo w drugim punkcie, od urzędu oddalony i do powrotu szkod wynikających obowiązany zostanie, *ex male gesto officio*. Za wykroczenia w pierwfzym, piątym, i szóstym punktach wieży cywilney na urząd 12. niedziel, za wykroczenia w drugim punkcie sześć niedziel wieży cywilney. Za wykroczenia w trzecim punkcie, kara wedle ważności winy rozciągać się powinna, wszelako, ieżliby zaboystwa i kryminału nie ciągnęło za sobą, kara sześć niedziel wieży cywilney przy nadgrozdzeniu szkod i expensow przewyższać nie ma. Za występek w czwartym punkcie korupcyi kara odsądzenia na zawsze *ab omni activitate*, i za wartość wziętey korupcyi, złożenie we troynasob solucyi na szpital do kasły policyney mieyscowey. Za wykroczenie w siódmym punkcie, kara wedle ustawy o seymikach. Za wykroczenie w osmym, dziewiątym, i dziesiątym punktach, sześć niedziel wieży cywilney, i zwrot expensow przez stronę zawiniącą. Wzajemnie ieżliby strona urzędnika i kommissarza cywilno-wojskowego rozpisem usprawiedliwionego, albo w rzeczy nie znaczącej z obowiązku urzędowego wykroczenia, lub w rzeczy niewinney nad powyższe opisanie obwiniwszy fama winną być się okazała, lub jasnemi i pewnemi dowodami o przestępstwo w tym nie przekonana, takowemuż ukaraniu, iakiego na urzędzie żądała, fama ulegać i one znosić powinna. Kara na korumpującego. Strona korumpująca się dziego z pomocnikami oney korupcyą roznoszącemi, gdy będzie o winę iasnemi przekonana dowodami, nie tylko tymże karom co i korumpowany sędzia podpadać będzie, co się równie i na pomocnikow rozciągać powinno, lecz nadto iako pryncypał winy, bez żadney folgi za dowodem słusznym półrokiem wieży *infundo* w iednymże sądzie bez żadney zwłoki ma być karany. *Określenie delacyi*. Dozwalamy każdemu publiczney delacyi na występkę z urzędu publiczność dotykającą: Występki zaś

publiczność dotykające w następujących szczegółach wliczają się. 1mo. Niedopuszczenie w sprawie kryminalney od dekretu appellacyi. 2do. Nie zieżdżanie na kadencye tak sędziow ziemiańskich, iako też kommissarzow cywilno-wojskowych. 3tio. Zerwanie kompletu sądowego. 4to. Nie zachowanie porządku ordynacyi rejestrów. Inne zaś powyższym opisem zaięte wykroczenia z urzędu, rozumieć się mają za krzywdy szczególne, w których temu tylko wolno będzie szukać sprawiedliwości, kto z ubliżenia oney czuć się będzie pokrzywdzonym. Delator za dowiedzeniem ktoregokolwiek z wymienionych rodzajow występkę publiczność dotykającą zylkiwać będzie na zawiniającym w proporcya wieży każdo-tygodniowey, to iest: od tygodnia wieży cywilney zł: sto, od fundowey zł: dwieście, na zysk swoy, procz powyższej kary i oprócz expensow, które zawiniający delatorowi zwrocić obowiązany.

(Reszta potym.)

DONIESIENIA z WARSZAWY.

DNIA 7. KWIETNIA 1792. ROKU.

Wyszło z pod prasy w drukarni przy Gazecie Narod: i tamże przedaie się male dzieło, zamykające 1. *Królowa Golkondy* powieść. 2. *Hymn do piękności*. 3. *Tancerz na linie*. 4. *Herostrat* powieść. 12. a la rustica na papierze pocztowym.

W księgarni na przedmieściu Krakowskim wedle zamku u P. Netto w Warszawie znajduia się, 1. Korrespondencya Poliko-Niemiecka, zawierająca w sobie nie tylko dostatek rozmaitych dla różnych osób, i na różne przypadki sporządzonych tak nowych, iako i dawnych listow, in 8vo alla rustica zł: 7. 2. *L'Inconnu* drame en 5. actes & en prose, traduit librement d'une pièce allemande intitulée, la Misanthropie & le Repentir du pres: de Kotzebue, ala rust: 2. 3. *Voyage pittoresque de la France* ouvrage national, 6. grands volumes avec une quantité des magnifiques estampes par les plus célèbres graveurs de la France, grand folio Paris relié en ecaille, Duc: 100. Il ferait superflu de faire l'eloge de cet ouvrage precieux & rare; cela suffit, qu'il est connu pour un chef d'oeuvre d'Imprimerie & de dessin.

W drukarni Gröllowskiej wyszedł z pod prasy, i znajduje się u tegoż w księgarni w Marywlu na sali nad bramą, Zabawek Franciszka Karpińskiego tom 4ty. Cena zł: 3. cale dzieło w 4. tomach kosztuie zł: 12.

Kompania P. Price ma honor uwiadomić publiczność, iż przed wyjazdem swoim z tey stolicy ieszcze trzy, lub cztery da reprezentacyi sztuk swoich, z których pierwsza będzie dana w poniedziałek, a druga we wtorek. P. Price wiele nowych sztuk pokaze na iednym, dwóch lub trzech koniach, które w affizach obwieszczone będą; zrobi także pantomimę komiczną pod tytułem: Arlekin Skielet, niemniej i wiele innych sztuk. Potym dana będzie potyczka zwierząt.

Kolonia *Paryż* nazwana, siedmdzięsiat pięć morgow Chelmińskich gruntu mająca, z wygodnym pomieszkaniem i wszelkim zabudowaniem gospodarskim, oraz z ogrodem kilkuset sztukami drzewa fruktowego w naylepszych gatunkach zasadzonym, za Powązkami; tudzież kamienica w Warszawie na ulicy Piwney pod Nrem 100. są do przedania. Ktoby sobie życzył iedno, lub drugie nabyć, odbierze potrzebną względem tego informacyą u P. Meyera w pałacu JW. Kosiowskiiego, podskarbiego W. Kor: przy kantorze tabacznym.

Dworek wielki, z obszernemi pomieszkaniem, wozowniami, stajniami, szpichlerzami, ciągnący się przez dwie ulice, od furmańskiej, aż do wisły, zabezpieczony od wody wysoką tamą do wielkiego składu drzewa służącą, bardzo przyległy do handlu wodnego, lub produktowego, czyli też do założenia magazynu jest do przedania. Zyczący sobie takowy nabyć, zechce się udać do sklepu fukiennego w kamienicy narożney Grotoffowskiej, na przeciw Ratuża w rynku miasta starey Warszawy.